

SVAGDANJA LITURGIJSKA SLAVLJA

PRVI TJEDAN KROZ GODINU

Ponedjeljak

Ostaviti mreže i poći za Isusom

(Mk 1,14–20)

Čovjek se često poistovjeti sa svojim zvanjem i to do te mjere da svoje osobno doživljavanje vidi jedino u onome što radi. Potrebno je da netko izvana upozori čovjeka da ima i drugih poslova i pothvata izvan onoga što on čini i vidi. Tako se dogodilo i s prvom četvoricom Isusovih apostola koji su bili ribari. Oni su prvi put osjetili da biti ribar nije isto što i biti Petar, Andrija, Ivan, Jakov.

Isus ih je pozvao i oni su ostavili staro zanimanje. Time su dobili mogućnost da postanu drukčiji, da se izmijene. Isus je često izvodio tu neobičnu igru. Levi „carinik” postaje Matej „apostol”, Marija Magdalena „žena sa sedam zloduha” postaje „prvovjesnica Uskrsnuća”, a četvorica prvih učenika od „ribara” postaju „ribari ljudi”. Mogli bismo reći da su svi ti ljudi doživjeli svoju puninu upravo zato jer su čuli poziv, odazvali se tome zovu i promijenili zvanje. Poticaj dolazi od Isusa. On postupa obrnuto od običaja rabina koji su također imali svoje učenike, ali učenike koji su izabrali svoga učitelja, a ne da je učitelj izabrao njih. Isus i ne raspravlja sa svojim učenicima kao što su to obično činili rabini. Isus jednostavno poziva a pozvanomu ostavlja na slobodu da prihvati ili ne prihvati. Zgoda s bogatim mladićem koji nije odmah prihvatio taj poziv pokazuje nam strašnu činjenicu koja uključuje mogućnost odbijanja poziva.

Petar je nakon Isusova poziva shvatio da ribarenje po jezeru nije najveći do- met do kojega se on može vinuti. Lađa i mreže su mogle ispuniti njegove dane i želudac, ali ne i njegov um i srce koji traže istinu i sreću. Kada su um i srce prazni, život prelazi u tragediju bez obzira da li su dani i želudac puni.

Svaki čovjek na svoj način mora prestati biti „ribar” da bi mogao uvidjeti puninu svoje osobe. Ne radi se — najčešće — o napuštanju svakodnevnog zanimanja i traženju drugoga, nego se radi o relativiziranju svoga svakodnevnoga djelovanja i traganju za višim osmišljenjem osobe. To zahtjeva povjerenje u Božje vodstvo i predanje tomu vodstvu. Poticaj je Božji a pristanak je prepušten čovjeku. Blago onomu tko se ne ogлуši na taj poziv!

MO

U t o r a k

Izgon zla i zlođuha

(Mk 1,21–28)

Opisani događaj iz današnjeg evanđelja se odigrao u sinagogi u Kafarnaumu. Njime je u prvi plan stavljen Isusov radikalni stav i držanje prema zlu u svijetu. Nisu u središtu zli duhovi i njihovo djelovanje nego Isusov odnos prema zlu i zlodusima. Svojim djelima Isus je pokazivao da je Kraljevstvo nebesko već prisutno među ljudima, ali je istovremeno pokazivao i onima koji ga žele nasljedovati primjer kako se treba boriti protiv suparničkog kraljevstva zla. Rezignirano mirenje sa zlom i stoičko prihvaćanje takvog stanja je potpuno strano Isusovu životu i djelovanju.

U tome nam je Isus pravi učitelj od koga moramo mnogo toga naučiti. I nama se često može dogoditi da nas zapitaju: „Što ti imaš sa mnom? Što se to tebe tiče?” Jednostavnije rečeno, često smo napastovani da izaberemo ravnodušnost i izmicanje linijom manjeg otpora. Slijedeći Isusov stav moramo biti hrabri u osuđivanju zla i istinski se zauzimati za njegovo iskorjenjivanje. To neće povrijediti ljubav prema bližnjemu nego naprotiv očitovati. Boriti se protiv zla i grijeha, znači oslobađati čovjeka grešnika, pomagati čovjeku grešniku. To je nasljedovanje Isusa koji je umjesto ropstva naviještao slobodu, umjesto laži istinu, umjesto neprijateljstva mir, umjesto osvete opraštanje, umjesto sebičnosti darežljivost, umjesto gospodovanja nad drugima služenje jedan drugome.

Križ Isusov je najuzvišeniji primjer kako se na zlo uzvraća dobrom, na mržnju ljubavlju. Pravi Isusov nasljedovatelj mora činiti isto: nositi svoj križ svakoga dana. Ali ne samo „svoj križ” nego pomagati i drugomu da lakše nosi križ. To je konkretno oslobađanje bližnjega od opsjednuća. Najveća kritika kršćanskog življenja jest u tome da mi jedni drugima tovarimo terete umjesto da podmećemo vlastita leđa i pomažemo u oslobađanju od različitih opterećenja koja su na svoj način „opsjednuća”. Najrješitija propovijed za one koji ne vjeruju jest konkretni život kršćana. Onoliko koliko se bude mogla primijeniti na kršćane današnje generacije izjava pogana u Tertulijanovo doba: „Gledajte kako se ljube! Spremni su jedan za drugoga umrijeti!”, utoliko će naše kršćanstvo i danas biti izazovno i privlačno. I obratno.

MO

S r i j e d a

Izliječi bolesne

(Mk 1,29–39)

Konkretnan opis Isusova zauzimanja u borbi protiv zla i nesreće jest Markov opis ozdravljenja Petrove punice i ostalih bolesnika koje „sve izliječi, a bijahu mnogi i mnoge im bolesti” (Mk 1,34). Isus daje apsolutnu prednost konkretnom čovjeku kojega stavlja u prvi plan i pred čijim potrebama uvijek „popušta”. On

u tome otkriva duboku tajnu svoga čovječstva, dubinu svoga srca koje gori od djelotvorne ljubavi.

Nikada ne smijemo zaboraviti da je Isus naš učitelj koga moramo nasljedovati. Ne smijemo Isusa staviti na neko postolje i samo mu se diviti. Naš konkretni život treba održavati njegovo konkretno zauzimanje za čovjeka, posebno za čovjeka u potrebi. To je pravo služenje, „diakonia” koja je vrhunsko pravilo u kršćanskom vrednovanju čovjekova života i djelovanja. U tome nam je Isus oživotvoreni primjer. Za mentalitet Isusovih suvremenika služenje je bilo poniženje, a takovo je nažalost i do dana današnjega. Zbog toga nikada nije dovoljno naglašena vrijednost služenja konkretnom čovjeku. Tu kršćanstvo može provesti revolucionarnu preobrazbu čovječanstva. Ne radi se o robovanju i slijepom podložništvu nego o svjesnom posluživanju drugih po kome će se konačno rasuđivati dobri od odbačenih.

Ljudska patnja je trajno prisutna oko nas. Treba samo otvoriti oči da se u to uvjerimo. Ali to još nije dovoljno. Za tu patnju se treba zainteresirati, treba zapaziti čovjeka patnika, dopustiti da nam uđe u srce i suživjeti se s njime, i konačno pokušati ublažiti te patnje u onolikoj mjeri ukoliko je to u našoj moći.

Završetak današnjeg evanđeoskog odlomka je skoro fascinantno za današnji vjerski život. Nakon svih događaja oko Isusova susreta u sinagogi i u kući Petrove punice, narod je uzbuđeno prepričavao neobične znakove i znatiželjno trčao za Isusom. A Isus se povlači na samotno mjesto da bi molio. Nije mu do senzacija. One mu čak smetaju jer ometaju njegovo glavno poslanje: očitovati Božje djelovanje da bi ljudi povjerovali u Boga. Kako li je Isusov stav suprotan mnogim ljudskim načinima razmišljanja! Senzacije dopušta, ali ne dopušta da ga zarobe i zaustave. U gradovima započinje propovijedanje, ali se tu ne zaustavlja nego odlazi i u „obližnja mjesta”. Isusov primjer izaziva i potiče.

MO

Č e t v r t a k

Očistiti gubu

(Mk 1,40–45)

Guba je strašna bolest koja bolesnika izolira od zajednice drugih ljudi i polako privodi umiranju. Strahota bolesti, blizina smrti, izolacija i prezir zdravih . . . Sve to kod gubavaca povećava egzistencijalnu tjeskobu i strah. Čak je bio prisiljen izvikivati svoju osudu kad bi se netko približavao: „Nečist! Nečist!”

Jedan stari egipatski papirus sačuvao je prvorazredni kršćanski dokumenat na kome je zapisana molitva gubavaca koji je otkrio Isusa: „Učitelju Isuse, ti si se družio s gubavcima i jeo s njima u njihovim postojbinama. I ja sam postao gubavac, ako hoćeš mogu postati ponovno čist!”

Opasna bolest gube je prisutna i u današnje vrijeme. Ali, nažalost, ona nije jedina bolest koja tišti čovjeka. Mnoštvo suvremenih guba tišti čovječanstvo i vrebaju mu dušu i tijelo. Neke može očistiti sami Bog, a neke mogu otkloniti i

ljudi. Isus je to pokazao primjerom, a mnogi sveti su nasljeđovali taj primjer i oživotvorili svoju vjeru njegovom bolesnika i napuštenih. Primjer Majke Terezije je najsvježiji.

Isus je bio protiv stvaranja senzacije i razglašavanja. Pomogao je čovjeku da se vrati u normalni život i to je dosta. Čovjek je u stalnoj napasti publiciteta koji samo razara djelotvorni elan i dubinu zadovoljstva zbog učinjenog djela. Narodna izreka poznaje nešto slično kad kaže: „Kornjača snese bezbroj jaja i nikome ne kaže, a kokoš snese samo jedno i kaže to čitavom svijetu!”

Svaki čovjek ima neku gubu bilo na tijelu, bilo na duši. Da bi se očistio od te gube potrebno je zamoliti Boga: „Ako hoćeš, možeš me očistiti!” To uključuje poniznost i priznanje vlastite nemoći i potrebu Božje pomoći. To isključuje samodostatnost i potiče na otvaranje prema drugome i prema Bogu. Na takva otvaranja Bog neizostavno odgovara pozitivno: „Hoću! Očisti se!”

MO

P e t a k

Ustati i hodati

(Mk 2,1–12)

Pred nama je poznati događaj iz Markova evanđelja o uzetomu kojem Isus, vidjevši vjeru naroda, govori: „Sinko, opraštaju ti se grijesi.” I, umjesto da se ve-sele što je stigao onaj koji oprašta grijeh, ljudi grešnici se sablažnjavaju, a oni kvalificiraniji (književnici) čak osuđuju Isusa zbog psovke i vrijeđanja Boga.

Da bi pokazao efikasnost svoje riječi koja oprašta, Isus je učinio i jedno vidljivo čudo. Pokazao je da nije teško izgovoriti i druge riječi: „Ustani, uzmi svoju postelju i hodaj!” Tim je činom htio pokazati da njegovoj riječi treba uvijek vjerovati, i onda kada čini čudesa i onda kada oprašta grijeh.

S tim je problem trebao biti riješen onda, a trebao bi biti riješen jednom zauvijek. Međutim, ni dandanas nije riješen, jer smo svi mi kao ljudi uvijek pred čvorom svoga zamršenog grešnog mentaliteta. Prihvatit ćemo uvijek Isusovu riječ ako nas diže iz bolesničkoga kreveta i tjelesno ozdravlja. Riječ koja će nam donijeti zdravlje, kulturu, blagostanje, pravdu i mir prihvaćamo vrlo rado. Ali kada ta ista riječ od nas zahtijeva da malo povirimo u svoju nutrinu, u dubinu svoga bića tj. kada govori o zlu u nama, o grijehu, onda nam ona smeta i napastovani smo optužiti Isusa da huli jer Bog („naš Bog”) sam može to od nas zahtijevati. Drugim riječima, ne želimo da nam itko govori da smo zli, da smo svi kao ljudi grešnici.

Upravo radi toga protestirali su književnici. Nisu oni sumnjali u značenje Isusovih riječi. Dapače, razumjeli su ih jako dobro i shvatili jako ozbiljno. Upravo su ih zato odbijali. Jer, prihvatiti Nekoga koji oprašta znači priznati da nam se ima što oprostiti a to naša lju dska oholost nikako ne dopušta.

A kada smo sigurni u se, kada godinama odbijamo poviriti malo u svoju nutrinu, kada sve ono što naučimo i vidimo ide samo za tim da nas uvjeri da ne postoji moralni problem (grijeħ), jer su pravi problemi oni tehnološki, politički, kulturni a nikako moralni, onda je sigurno teško vraćati se natrag u „doba dječje iskrenosti i poniznosti“.

Htjeli mi to ili ne, moramo si postaviti temeljno pitanje: „Jesmo li ili nismo ljudi slabi i skloni grijehu!“ A odgovor je samo jedan: „Da, i više nego što mislimo.“

MO

S u b o t a

Bolesnik i liječnik za istim stolom

(Mk 2,13–17)

Ovo je bez sumnje jedan od najljepših dijelova čitavoga evanđelja i kao takav vrlo prikladan nama ljudima 20. stoljeća.

„Ne treba zdravima liječnik, nego bolesnima.“ „Nisam došao da zovem pravednike, nego grešnike.“ Isus, u svom delikatnom pristupu čovjeku nije mogao naći prikladniji način da bi pozvao grešnike k sebi, a da se ovi ne osjete uvrijeđeni. Prije govori o bolesnima i kaže da nije grijeh u tome ako je netko bolestan. Bolesnik se ne srami poći k liječniku, dapače on ga sam traži. I poslije nego je na jednostavan način postavio stvari na svoje mjesto, usuđuje se dati ovu tešku izjavu: „Ja sam došao za grešnike.“

On zna da se oni, koji ga kritiziraju, smatraju pravednima i zna također da nisu spremni prihvatiti njegovu ideju o praštanju. Ali u svojoj ljubavi nije mogao učiniti drukčije. On je ljubav Očeva poslana grešnicima, a to su ljudi, svi bez razlike.

Na najjednostavniji i najdelikatniji način Bog pristupa čovjeku, sjeda s njim za stol da bi mu se mogao što više i bolje približiti. Ne želi čovjeku suditi izdaleka, niti mu šalje „svete ljude“ koji će ga još više poniziti i zasramiti. On šalje čovjeka k čovjeku, i ne predbacuje mu njegove grijeha. Dapače, s istinskim prijateljstvom i dubinskom iskrenošću srca dolazi k njemu u kuću i sjeda s njime za stol. I upravo je to sablaznilo one koji su se smatrali pravednicima. No, on sjeda s čovjekom da se ovaj ne bi osjetio u nezgodnoj situaciji, da bi mu pokazao kako je Bog spreman ići s njime rame uz rame samo da se ne bi izgubio. Jednako tako želi pokazati čovjeku da se On ne sablažnjava ni zbog čega. Ono jedino što želi jest biti što bliže srcu svakoga čovjeka da bi ovaj razumio da mu je Bog zapravo pravi prijatelj.

To je bez sumnje najuvjerljiviji govor od svih, iako je to govor koji oholost ne podnosi. Ali svatko tko ne želi biti takav razumije ga jako dobro. I sigurno je da nitko od nas nije sposoban činiti ono što čini Isus; nitko od nas nije sposoban postupati tako milosrdno i s ciljem da se ovaj spasi. Mi, ili smatramo sve dobrim, ili postajemo sukrivci jedni drugih, ili pak preziremo one, čije grijeha mi ne činimo.

Bog koji nam treba, naprotiv, jest ovaj jednostavni koji sjeda za stol sa svakim bez razlike samo zato da bi ga spasio; Bog koji je došao za grešnike, tj. za sve i ne želi da se itko izgubi.

MO

DRUGI TJEDAN KROZ GODINU

P o n e d j e l j a k

Novo vino u nove mješine

(Mk 2,18–22)

„Nisam došao dokinuti nego dopuniti . . .” To je bio Isusov temeljni stav prema starozavjetnim uredbama. On je na liniji starozavjetnih proroka koji su se trudili pročistiti i produhoviti pobožnost i bogoslužje svojih suvremenika. Takav je bio i njegov stav prema postu. Isus je prakticirao post: „Proposti 40 dana i 40 noći” (Mt 4,2); „Tih dana nije ništa jeo te kad oni istekoše, ogladnje” (Lk 4,2). Davao je smjernice o postu u skrovitosti: „Kad postite ne budite kao licemjeri . . . Ti, naprotiv, kad postiš . . .” (Mt 6,16–18). I uza sve to njegov praktični život i život njegovih učenika je sablaznio suvremenike.

Marko ne spominje tko su ti koji su se sablaznili i postavili pitanje Isusu o postu. Kod Mateja su to Ivanovi učenici (Mt 9,14), a kod Luke pismoznanci i farizeji (Lk 5,33). Kod Marka su neodređeni: neki. Hebreji su imali jedan dan u godini koji su smatrali danom velikog Posta (Dj 27,9) a farizeji su postili dvaput svakoga tjedna: ponedjeljkom i četvrtkom. Isus ne dokida tu pobožnu praksu nego je usavršava i praktično pokazuje da su već nastupili mesijanski dani za koje su i farizeji govorili da neće poznavati posta. A ti dani su toliko novi da se ne mogu miješati sa starima. U protivnom prijeti opasnost od razaranja novoga.

U tome leže dragocjene smjernice svakoj kršćanskoj obnovi. Starim običajima treba pristupati s respektom i poštovanjem, ali ne smijemo dopustiti da spurtaju nadiranje novoga. Jer, u kršćanskoj obnovi se ne radi jednostavno o retuširanju vanjštine, nego o potpunoj zamjeni načina življenja. Bojažljivi sinkretizam uništava i novo i staro, a odvažno prihvaćanje mesijanske novine donosi rascvjetanost starih odrvenjenih oblika kršćanskog življenja.

Molimo Duha Božjega da nam prosvijetli pamet i srce da bismo mogli upoznati prave putove i zadobiti odvažnost da tim putovima kročimo prema vječnoj gozbi kojoj je liturgijska euharistijska gozba predokus i najava.

MB

U t o r a k

Najprije čovjek

(Mk 2,23–28)

Da bismo bolje shvatili Isusovu prepirku s farizejima o svetkovanju subote, ili, točnije rečeno, o opsluživanju subotnjeg nerada, prisjetimo se stroge kazuistike Isusova vremena koja je precizno izračunala da je subotom bilo zabranjeno pješačiti više od 900 m, ugasiti svjetiljku ili ispisati slova alfabeta. Rabini su 39 glavnih poslova svrstali u poslove koje je bilo zabranjeno obavljati subotom a uz svaki od tih 39 glavnih bilo je po nekoliko sporednih. Ta strogost se proteže do naših dana. Još danas se može susresti poneki židovski gostinjac u kome je subotom zabranjeno upaliti cigaretu. Takvu subotu je zaista bilo teško opsluživati i još teže shvatiti da je sve to učinjeno radi čovjeka. Trgajući klasje i odvajajući zrnja od pljeve, Isusovi učenici su prekršili propis o subotnjem odmoru. Isus to ne niječe nego koristi priliku da farizejima, svojim učenicima i svim ljudima dobre volje uputi pouku o pravom smislu subotnjeg odmora i vrednovanju čovjeka.

„Šest dana radi, a sedmi dan neka bude dan potpunog odmora” (Lev 23,3). To je bila Božja zapovijed Izabranom narodu a kao uzor je postavljen sami Bog koji je šest dana stvarao svijet a „sedmoga se dana odmori od svega djela koje učini” (Post 2,2). Taj sedmični ritam je utkan duboko u čovjekovo biće ali i u ritam svemira. Mjesečeve mijene su postale temelj skoro svih starih kalendara a utemeljene su na sedmičnim izmjenama. Šest radnih dana i sedmi dan odmora došao je kao pravilo i do naših dana. Ritam čovjekova života traži predah i promjenu načina rada i radnog ambijenta. „Week-end” (= kraj tjedna) je već postao tehnički naziv.

Možemo biti zahvalni Isusu da nas je za sva vremena naučio pravilo vrednovanja ljudskih zakona: svaki je zakon radi čovjeka, za čovjeka, a nije čovjek radi zakona. U prosuđivanju svakoga zakona treba poći od čovjeka a ne od propisa. Kad zakon prestane biti čovjekov pomoćnik, treba ga promijeniti ili ukinuti jer je izgubio svoju svrhu.

Subota je radi čovjeka a nije čovjek radi subote!

MB

S r i j e d a

Što je dopušteno činiti subotom?

(Mk 3,1-6)

Današnji odlomak iz Markova evanđelja je tijesno povezan s jučerašnjim i skupa s njime čini diptih o svetkovanju subote i subotnjeg odmora. Opet je u središtu pažnje Isus koji ostvaruje svoje temeljno opredjeljenje: najprije čovjek a tek onda ljudske uredbe. Ovoga puta povod je bio čovjek s usahlom rukom. Sv. Jeronim piše da je taj siromah bio zidar koji je upravio Isusu molitvu: „Isuse, bio sam zidar i zarađivao sam svoj kruh radeći svojim rukama. Molim te, Isuse, ozdravi me da ne moram ići sramotno prosjačiti svoj kruh!” (PL 26,76).

Domet Isusova postupka i pouke možemo lakše shvatiti ako se prisjetimo da su židovski tumači zakona zabranjivali subotom liječiti: „Šest je dana u koje treba raditi, u te, dakle, dane dolazite i liječite se, a ne u dan subotnji” (Lk 13,14). Jedino što su dopuštali subotom bilo je pomoći čovjeku u smrtnoj pogibelji, npr. žena u porodu, čovjek zatrpan u ruševinama ili ugrizen od zmije. Ako se radilo o povredi, trebalo je pričekati slijedeći dan i početi s liječenjem, a u subotu je bilo dopušteno jedino oprati ruku, ali ne i mahati povrijeđenom rukom.

Isus nadilazi jalove prepirke oko toga što je dopušteno, a što nije. On radije želi doznati da li je nešto dobro ili zlo i kao da postavlja novi princip: Dobro se može činiti uvijek, a zlo nikada. To pravilo vrijedi i za nas. To nam može biti svjetiljka u svim mrklinama životnih poteškoća kad nam nije jasno što učiniti. Ljubav je dovitljiva i uvijek će pronaći ispravno rješenje. Zakon je slijep i tko ga doslovno slijedi u opasnosti je da se zajedno s njime surva u provaliju.

Za novozavjetnu djecu subotnji odmor i „dan svetog zbora” (Lev 23,3) jest nedjelja koja je u našem jeziku i dobila ime po odmoru od posla. Kazuistika posljednjih stoljeća je uz taj dan povezala mnoge propise starozavjetne subote tako da su mnoge rasprave o tome koliko se, i što se smije a što ne smije nedjeljom raditi bile veoma slične oznakama starozavjetnih propisa. Drugi vatikanski sabor o nedjelji propisuje ovako: „Toga su se dana vjernici dužni zajedno sastati da slušaju Božju riječ i, sudjelujući kod euharistijskog stola, obave spomen-čin muke, uskrsnuća i proslave Gospodina Isusa . . . Nedjelja se mora preporučiti tako da bude i dan veselja i odmora od posla” (SC 106).

MB

Četvrtak

Izabranici na obzorju (Mk 3,7–12)

Današnji odlomak iz Markova evanđelja jedan je od njegovih sažetaka u kome opisuje reakciju običnog mnoštva na Isusovo čudesno djelovanje. Stav običnog svijeta stavljen je u suprotnost stavu vjerskih i političkih glavešina: prvi ga prihvataju i hrle za njim, drugi ga izbjegavaju i odbacuju o čemu smo slušali u evanđeoskim odlomcima prošlih dana.

Izdali bismo istinitost današnjeg evanđelja kad ne bismo uočili i istakli da to „mnoštvo svijeta” nije baš u potpunosti ispravno shvaćalo i prihvaćalo Isusovo govorenje i djelovanje. Mnoštvo je hrlilo za Isusom prvenstveno zbog senzacija i iz želje da se oslobodi bolesti a ne zbog navještaja Kraljevstva nebeskoga. Isus kao pravi božanski pedagog prihvaća tu ljudsku nesavršenost, ne dokida je da bi izgrađivao potpuno ispravno i savršeno, nego to ljudsko nesavršeno pročišćava i dograđuje. Trstike napukle ne lomi, niti gasi stijenja koji još barem malko tinja. Staro i nesavršeno ne dokida nego nadopunja i usavršava.

Takav Isusov odgojiteljski stav nama je trajni izazov i poticaj na preispitivanje. Svećenik često uočava nesavršenosti u vjerskom životu povjerenog mu stada i dolazi u napast da postupi rigorozno i čistunski potpuno odbaci nesavršeno djelovanje svoga stada i vjeru pomiješanu s magijom. Isusov stav nije bio stav odbacivanja nego pročišćavanja i usavršavanja.

Još jedan naglasak iz današnjeg evanđelja moramo dobro uočiti. Evanđelist Marko kod opisa općenitog stava mnoštva prema Isusu izdvaja posebnu grupu učenika i njima posvećuje osobitu pažnju. Već u današnjem odlomku u opisu bezličnog mnoštva ljudi zacrtava obrise obzorja na kome se pojavljuju učenici o kojima će u narednim poglavljima biti detaljnija predstavljanja. To prvo izdvajanje učenika iz mnoštva predstavlja važnu etapu u stvaranju Crkve koja nastaje iz malog stada vjernog „ostatka” koji se nije izgubio u bezličnosti masovnosti.

Među važnijim zadacima Isusovih učenika bit će borba protiv zla kome je bolest najočitiji znak a zlodusi nadahnitelji i podržavatelji. Ublažavanje boli i liječenje bolesti spada u istinske znakove kršćanskog nasljedovanja Vođe i Učitelja koga nazivamo i nebeskim liječnikom. I po tome će svijet upoznati da smo Isusovi učenici.

MB

Petak

Dvanaestorica u Isusovoj školi (Mk 3,13–19)

Nakon što smo u jučerašnjem evanđeoskom odlomku tek nazreli pojavljivanje Isusovih učenika između mnoštva koje je hrlilo za Isusom, danas su oni poimenice predstavljeni. Taj svečani trenutak evanđelist situira u samoću i tiši-

nu planine. Isusov uzlazak na goru ima i praktičnu stranu: udaljevanja od buke mnoštva uz obalu Genezaretskog jezera, ali nije isključena ni simbolika: uspinjanje na goru uvijek asocira uzdizanje prema nebu, prema Bogu, a služba za koju su pozvani izabrani učenici je upravo to uključivala. Isus se uvijek prije velikih odluka odvajao od mnoštva i često uspinjao na goru. A izbor Dvanaestorice je jedan od važnijih pothvata u Isusovu trogodišnjem javnom djelovanju.

Iz kratkog opisa izbora Dvanaestorice dobro je izdvojiti neke važne naglaske. Upada u oči Markovo isticanje da Isus poziva one „koje sam htjede”. Inicijativa dolazi od Isusa i ničim nije uvjetovana osim njihova dobrovoljnog pristanka: „I dođoše k njemu.” Iz Markova kratkog i sažetog opisa zašto ih je Isus pozvao naslućujemo njihovu službu kao i službu njihovih nasljednika: „. . . da budu s njim, pa da ih šalje propovijedati te imaju vlast izgoniti đavle.”

Broj 12 nije slučajan niti proizvoljno odabran. On odgovara broju plemena Izraelovih i predstavlja jezgru novog naroda Božjega, temelje na koje će se naziđivati svi oni koji na njihovu riječ povjeruju i pokrste se. To mi i danas ispovijedamo kad u Vjeronanju izgovaramo: „Vjerujem u . . . apostolsku Crkvu.”

Samim Isusovim pozivom i izborom, dvanaestorica učenika još nisu postali apostoli-poslanici u pravom smislu te riječi. Oni će to postati tek nakon uskrsnuća i silaska Duha Svetoga. Izborom i odazivom, Dvanaestorica su tek ušli u Isusovu školu u kojoj će se pripravljeni za poslanje propovijedanja i svjedočenja. Zbog toga Marko bez ustručavanja u popis Dvanaestorice svrstava i Judu „koji ga izda” iako on nije ni postao pravi apostol-poslanik, propovjednik i svjedok Kristova uskrsnuća. Ušao je u Isusovu školu, pohađao je oko tri godine, ali nije povjerovao Isusovim riječima i djelima.

Svaki Kristov učenik se poziva u Isusovu školu da sluša njegovu riječ, razmišlja o njegovim djelima, sudjeluje otajstveno u njegovoj prisutnosti u svijetu i kao vrhunac da dođe na vječnu gozbu s njime. I mi smo u Isusovoj školi. Povjerovali smo apostolskoj propovijedi, uzvjerovali i pokrstili se. A takvima je Isus obećao da će se i spasiti.

MB

S u b o t a

Pretjerana zabrinutost rodbine

(Mk 3,20–21)

Ova dva odlomka iz Markova evanđelja predstavljaju najkraći evanđeoski odlomak koji se čita u misnom bogoslužju. Ipak, iako tako kratak, predstavljao je velike muke tumačima tako da je tekst doživljavao velike varijacije u prijepisima i rukopisima. Posebnu poteškoću je predstavljala Markova zabilježba: „Govorilo se: Izvan sebe je!” Matej i Luka izostavljaju tu zgodicu vjerojatno iz motiva različitih tumačenja i nejasnoće.

Nas prvenstveno zanima poruka koju Crkva želi prenijeti preko ovog evanđeoskog navještaja. U prvom redu ona pred nas stavlja svoga Učitelja koji je potpuno predan svojoj službi, u stvari službi ljudima. Predan je do te mjere da obič-

nim „razboritim” ljudima to izgleda nenormalno i sažalno ga smatraju duševno bolesnim, ludim, „izvan sebe”. A on je jednostavno do kraja predan svojoj misiji, nepodijeljen u službi najblijedijima. Za njegove najbliže je to bio znak za uzbunu. Htjeli su pomoći njemu i ugledu svoje obitelji.

Među poteškoće povezane uz ova dva retka Markova evanđelja ubraja se i nejasnoća tko su to „njegovi”. Da li su to njegovi učenici koje je već okupio oko sebe, ili su to njegova majka i rođaci po krvi? Moguća su oba rješenja, ali je vjerojatnije da se radi o Isusovoj krvnoj rodbini. U prilog toj tvrdnji ide i činjenica da će se nekoliko redaka kasnije (3,31–35) izričito govoriti o „Isusovoj majci i braći njegovoj” u sličnoj situaciji. Izgleda da je nepotizam, koji će kasnije zadati mnogo muke Crkvi Kristovoj, bio već prisutan i u Isusovo vrijeme. Izgleda da su Isusovi rođaci pod pretjeranom zabrinutosti za njega i njegov ugled već nazrijevali mogućnost vlastitog isticanja. U šestom poglavlju Markova evanđelja osjeća se oporba Nazarećana prema Isusu, ali Euzebije u 4. st. prenosi predaju da su Jakova, brata Isusova, u upravi jeruzalemske Crkve naslijedili drugi Isusovi rođaci.

Mnogo puta su u povijesti ljudi najuzvišenije pothvate brzo opoganili i iskoristili za svoje uske osobne interese. Nama danas Crkva stavlja za vođu i uzor Krista Gospodina koji je potpuno predan zadatku dobivenom od Oca. To je i naš put pa čak i uz cijenu da nas ponekad smatraju pomalo i „izvan sebe”. MB

TREĆI TJEDAN KROZ GODINU

P o n e d j e l j a k

Neoprostiv grijeh

(Mk 3,22–30)

Isus je liječio ljude, čak je iz njih izgonio i nečiste duhove, đavle. Zato je narod naprosto bio opčaran njegovim djelovanjem i riječima tako da je masovno hrlio za Njim. Okupljao se oko „Spasitelja čovjeka”. To je, kako vidimo iz današnjeg Evanđelja, zbunjivalo njegove neprijatelje. Isusov postupak čak ih je dovodio do ludila. Stoga su Pismoznanci bjesnomučno najpogrdnijim riječima odvrćali narod od Bogočovjeka – Čudotvorca. Osjetivši da im gori pod nogama, Pismoznanci su, kao ranjene zvijeri, obezumnjeni govorili: „Beelzebuba ima, po poglavici đavolskom izgoni đavle.” To je vrhunac nelogičnosti, laži ili grijeha protiv istine, protiv Duha Svetoga koji je Duh Istine.

Tragedija je to! Tragedija svakog čovjeka koji ne razlikuje dobro od zla, koji radi svoga probitka nije će očito dobro, nije će Boga, nije će izvor dobra, a priklanja se laži, čak nije će vječnu Istinu i nju proglašava Sotonom koji je izvor laži.

Isus je očito djelovao tako da je zadavao teške udarce kraljevstvu sotone. Umjesto da mu povjeruju i obrate se, Pismoznanci su ga strašno uvrijedili. U polemici s njima Isus je izjavio: „Pohulili tko na Duha Svetoga, nema oprostjenja do vijeka krivac je grijeha vječnoga. Jer govorahu: „Duha nečistoga ima.”

„Nema oprostjenja dovijeka”, tj. počinja neoprostiv grijeh onaj koji nije će istinu. U židovskoj teologiji grijesi su bili podijeljeni na one koji se mogu oprostiti i na one koji se ne mogu oprostiti. Tako, govoriti bezbožno ili bogohulno protiv Tore npr. bio je neoprostiv grijeh, jer govoriti protiv Tore značilo je govoriti protiv Duha Svetoga. Razlog neoprostivosti grijeha protiv Duha Svetoga sastoji se u tome što takav nije će Istinu, tj. očito Božje djelovanje i temelj oprostjenja. Takav naprosto nema kajanja ni duha pomirenja bilo s kim jer je u savezu s vragom koji ga je posvojio i neispušta ga iz svoga djelovanja.

Isus je mogao, govoreći po ljudsku, u toj polemici sa Pismoznancima reći njima da oni imaju Beelzebuba. On to ne čini, ali ih upozorava da je takav postupak neoprostiv grijeh. Oni su odbacili Duha Svetoga, a mi ga naprotiv zamolimo da nas vodi k Isusu u Istini.

JB

U t o r a k

Novo rodbinstvo
(Mk 3,31–35)

Posve je shvatljivo što su Isusa tražili njegovi najbliži po krvi: majka i „braća”. Ali, ovdje nije problem koliko je Isus imao braće već je riječ o Isusovu stavu prema krvnim srodnicima, čak prema majci Mariji. Riječ „brat”, ne znači ni u židovskom ni u nekim živim jezicima samo brat po majci ili ocu, već je riječ „brat” višeznačna (od brata rođenoga po ocu ili majci preko članova neke religije, sekte Reda ili sljedbe itd.). Tražila ga je rodbina.

Isusovoj rodbini i majci nije bilo svejedno slušati kako ga Pismoznanci i farizeji napadaju. Bilo im je, što je naravno, pri duši teško što su ga Pismoznanci proglasili da surađuje s đavlom. Teško je podnijeti i rodbini takvu uvredu, takvu defamaciju. Stoga, po mom sudu, rodbina ga je željela istrgnuti od naroda i Pismoznancima da ne bi mu se što nezgodna dogodilo. Naravan je to postupak rodbine koja još nije u potpunosti shvatila Isusovo poslanje.

Evandjelje je sažeto. Tu nema razrade teme. Isusov odgovor onima koji su ga tražili tj. onima koji su ga upozorili da ga traži majka i braća bio je posve ne-shvatljiv za one koji su ga pomno slušali. Ali, Isusov odgovor: „Tko god vrši volju Božju, taj mi je brat i sestra i majka”, stvara novi odnos, novo rodbinstvo. Za takvo, možemo reći, nadnaravno rodbinstvo bitno je vršiti volju Božju. Volja Božja zamjenjuje naravnu krv. Isus proglašava sve one koji ga slušaju i vrše volju Božju svojom rodbinom – svojom obitelji. One koji su ga tada slušali i upijali njegove riječi kao spužva vodu nazvao ih je braćom i sestrama i majkom.

Vršenje volje Božje, volje onoga koji je poslao Isusa, odlučujuće je i u našim odnosima u Crkvi koja je naša duhovna obitelj. U trenucima progona Crkve i njezinih udova pokazivalo se i pokaziva se novo rodbinstvo. I otac i majka i braća i sestre predavali su svoje najbliže u smrt, progonili ih, kleli ih, proglašava-

vali ih čak ludima, a oni su u isti mah sticali bezbroj braće i sestara. Da li je to rodbina? Jest po krvi, ali ne po duhu.

Promatrajući cijelu stvar rodbinstva u Crkvi i u svijetu više mislimo na krvno rodstvo nego na nadnaravno rodstvo. Rodbinstvo treba promatrati u temeljnoj opciji današnjeg Evanđelja gdje je volja Božja presudnija od naravne krvi. Stoga, vršeći volju Božju uvrštavamo se među Isusovu braću i sestre i tako duhovno rastemo.

JB

S r i j e d a

Sjeme je riječ

(Mk 4,1–20)

Isus govori o sijaču. Njegova prispodoba o sijaču može se savršeno lijepo uklopiti u naše vrijeme. „Gle, iziđe sijač sijati. I dok je sijao, poneko zrno pade uz put, dođoše ptice i pozobaše ga” (Mk 4,3–4). Sjeme je Riječ Božja koju „sijemo” s propovjedaonica, izgovaramo u privatnom životu i ta riječ ne donosi ploda zato što je usputna, rubna, periferna. Pune su nam uši praznih riječi, riječi koje nemaju podloge u djelima, riječi koje pune uši a prazne srca, riječi koje nas čine dosadnima, nezanimljivima, neuvjerljivima.

Kad jednakom vjerom i uvjerenjem izgovaramo ljudske riječi i Božju riječ, sasvim je razumljivo da Božja riječ pada uz put i ptice dolaze da je pozoblju. Zašto? Zato što nije bačena na pravo tlo. A pravo tlo jest – srce, obraćeno srce. Pravo tlo jest srce spremno prihvatiti Božju riječ, da ta riječ znači više od ijedne druge riječi, da Riječ bude prihvaćena onako kako žedna usta „prihvaćaju” vodu, kako gladna usta prihvaćaju hranu, kako utopljeničke ruke prihvaćaju dobaćeni konopac.

Kršćani se jako dobro razume u Božju riječ. Proučavaju je na teološkim školama, laičkim institutima, dopisnim teologijama. Postali smo predobri poznavaoци Božje riječi, a znanje nadima. Bez vjere Božjoj riječi, naše znanje o Božjoj riječi nije dostatno za naš i tuđi život. Kad vjeruje Božjoj riječi, tad kršćanin predstavlja drugima put prema smislu, tada je kadar donositi svijetu radost. Prema Božjoj riječi, a Bog stoji iza te riječi (Bog koji ne vara niti može biti prevaren) valja ispravljati i svoj život i život drugoga, vjerovati da je dobro jače od zla, da je radost jača od žalosti, da je ljubav jača od mržnje. Živjeti tako, to znači vjerovati Božjoj riječi i dopustiti da ona donese plod „tridesetorostruk, šezdesetorostruk, stotruk”. I zato sve dok uz poznavanje Božje riječi ne bude uključeno i vjerovanje Božjoj riječi, dotle ćemo mi kršćani stajati na vratima raja, kraljevstva nebeskog. Sami nećemo ući kroz ta vrata, niti ćemo drugima to dopustiti ni omogućiti.

M i B

Č e t v r t a k
Vjera kao svjetlo
(Mk 4,21–25)

Prispodoba o svjetiljci jest izvanredna prispodoba koju je Isus upotrijebio da označi što su kršćani po svojoj biti. Kršćani su svjetlo kome nije suđeno da bude stavljeno pod postelju ili sud. Svjetlu je mjesto na vidljivom mjestu odakle može obasjavati okolinu. Kršćani se ne nalaze u svijetu s prikrivenom namjerom da bježe od svijeta nego da se u svijetu ponašaju poput svjetla ili kvasca ili soli, da imaju snage Kristovim svjetlom, kome dopuštaju da se nastani u njihovim srcima, osvjetljavati tmine grijeha, tmine zablude, tmine laži i na taj način biti izazov svijetu.

Kršćanin koji se odriče toga da svijetli drugima riječju i životom, odriče se svoga kršćanstva, odriče se Isusa Krista, odriče se svoje temeljne dužnosti i temeljnog opredjeljenja. Htio bi biti bezimen, anonimn (a anonimne vjernike ne bi htio priznati vjernicima!), htio bi svoje kršćanstvo svesti u privatno kršćanstvo ali kao što ne postoji privatni Bog, tako ne postoji ni privatno kršćanstvo. Kršćaninovo kršćanstvo jest kršćanstvo zajednice, kršćaninov Bog jest zajednički Bog. Kršćanstvo je i individualno jer pretpostavlja osobno opredjeljenje za Isusa. Ali, da individualno kršćanstvo ne bi (p)ostalo individualističko, valja da se uz dosta dobro razvijen odnos prema Bogu, razvijaju i odnosi prema bližnjemu. Kad s oltara kažemo: „Braćo i sestre”, pitanje je koliko se prisutni vjernici zaista tako i doživljavaju. Ako bližnjega ne doživljavamo kao šansu za Boga, onda nam on postaje prepreka k Bogu. A sasvim je normalno da prepreke nastojimo izbjegavati . . . Kršćanstvo je pak u biti vjera zajednice a ne vjera pojedinca, vjera organizma a ne organizacije, vjera jedinstva u raznolikosti, a ne jedinstva (u) raspršenosti.

Zato su kršćani (a ne samo kršćanin — jedan!) svjetlo svijeta, a bit svjetla jest da ne bude usmjereno na sebe nego na druge, prema drugima. Kršćanin je zato čovjek za druge. Kad svoju vjeru poosobi, tad se kršćanin osposobi da je i drugima donosi. Kršćanin je čovjek Radosne vijesti koju naviješta radosnim licem, u suprotnom čini protupropagandu evanđelju jer nema ništa besmislenije nego žalosnim licem naviještati Radosnu vijest (a nas je — čini se — zapala ta nemila dužnost!), nema ništa besmislenije nego zamračiti svjetlo vjere i praviti se nevjernikom u određenim ljudskim situacijama, nema ništa besmislenije nego kad kršćanin postane neuvjerljiv svjedok transcendentalnosti, kad on sam (najviše) sumnja u ono što govori, a propovijeda Krista raspetoga, „Božju silu i Božju mudrost”. Dobro je rekao jedan glumac na upit zašto su glumci uvjerljiviji od propovjednika: „Glumac laž iznosi tako uvjerljivo kao da je istina, propovjednik istinu iznosi tako neuvjerljivo kao da je laž.”

U simboli sakramenta krštenja prisutan je i obred predavanja svijeće uz riječi „Primito svjetlo Kristovo!” Tu je očigledno da se svjetlo poistovjećuje s vjerom. Kao što se svjetlo prima od drugog izvora svjetla, tako se i vjera prima od drugog nosioca vjere. Zbog toga je govor o svjetlu govor o vjeri. Onoliko koliko

vjerujemo onoliko možemo i svijetliti. Što manje vjerujemo, to više svijetlimo — mrakom, a manje svjetlom. Isusov poziv jest poziv kršćanima da svijetle i da na taj način drugima donose smisao života, radost življenja, sreću u žrtvovanju za druge.

M i B

P e t a k

„Bog je stavio malo sjeme. . .”

(Mk 4,26–34)

Kraljevstvo je nebesko sjeme koje se nalazi u ljudskim rukama da bi dospjelo u ljudska srca. Postoji jedna priča koja kaže kako je netko posijao sjeme u zemlju i onda svako malo vremena razgrčao zemlju da vidi kako sjeme raste. No, sjemenu se nije dalo da proklija jer nije voljelo česte „posjete” tako da je ono zauvijek ostalo sjeme i ništa drugo.

Ako imamo povjerenja u Isusa, onda znamo da sjeme obraćenja koje se začelo u našem srcu donosi rod sigurno i ne trebamo biti kontrolori vlastitog obraćenja niti oni koji vode evidenciju tuđih obraćenja. Jednostavno povjerenjem u Božju riječ, povjerenjem u Božje obećanje živjeti puninom života ne registrirajući napredak kraljevstva Božjega ljudskim mjerilima niti ljudskim logikama znajući da je ono vođeno vodstvom Duha Svetoga, a Duh Sveti jest onaj za koga ne znaš odakle dolazi ni kamo ide. On je poput vjetra, ne možeš ga predvidjeti. Čim si ga predvidio, tu ga više nema, čim si ga ukalupio, nestaje, čim si ga ljudskim ograničenjima ograničio, tada on prestaje biti ono što jest, Bog. Svodiš ga na svoju ljudsku, ograničenu mjeru, a čovjek ne smije Boga ograničavati na svoju mjeru (jer time pokazuje da gubi vjeru) jer na taj način izdiže svoju oholost nad Božju poniznost, na taj način gubi sebe iz kraljevstva Božjega. Svatko tko je dijak kraljevstva Božjega, želi vršiti volju Božju, a volja je Božja obraćenje svih ljudi (pa i krštenih nevjernika!) Mi nismo nadležni da utvrdimo koliko će se ljudi spasiti, niti smo sposobni utvrditi tko se već obratio, a tko nije, niti smo pozvani da sebe proglašavamo obraćenima, a druge neobraćenima. Naše je da Bogu dopustimo da uđe u naše srce, da posije sjeme svoje Riječi, da ona donosi rod u ustrajnosti i da mi kršćani dopustimo Bogu da bude Bog, da bude prvi u našem životu. Kad to tako učinimo, onda postajemo svjedoci Radosne vijesti, postajemo učenici koji nisu nad učiteljem, postajemo apostoli koji znaju da uspjeh njihove evangelizacije ne proizlazi iz video-tehnike, ni iz govorničke vještine, ni u pompoznim crkvenim slavljima nego u sposobnosti da se vlastita udobnost izloži propuhu evanđelja i vlastiti komod žrtvuje radi nekomodnosti bližnjega.

Dakle, živom vjerom koja se uspoređuje sa zrnom bačenim u zemlju, kršćanin polučuje rezultate koji nisu adekvatni uloženom ljudskom trudu nego uloženoj vjeri. Zrno (čita: kršćanin) donosi rod tek kad „zaboravi” na sebe, kad iziđe iz sebe, kad probije ljusku, kad napusti uhodane načine mišljenja i djelovanja,

kad dopusti da Bog bude Bog u njegovu životu, kad se do kraja i bez pridržaja preda Bogu.

Kad to učinimo, tada smo učinili najvažniju stvar na svijetu, postali smo sretni.

M i B

S u b o t a

Oluja kao ispit vjere

(Mk 4,35–41)

U ovom evanđeoskom ulomku govori se o stišavanju oluje. Kad se jedan brod našao u velikoj oluji, svi su se putnici prestrašili, izbezumili, uspaničili, samo je jedan dječak ostao miran. — Zar ti ne vidiš oluju? — Vidim. — Zar tebi nije jasno da možemo svi poginuti? — Jasno mi je. — Zašto si onda tako miran? — Moj otac je kapetan broda.

Svijet se nalazi u krizi, svi su uspaničeni, osim Majke Terezije i još pokojeg vjernika. — Kršćani, zašto ste uspaničeni? — Zar ne vjerujete da Bog vidi sudbinu svijeta i povijesti?! U kakvog Boga vi vjerujete, kršćani, u nemoćnog ili svemoćnog?! — Zašto ste zabrinutiji od nas nevjernika za sudbinu svijeta. Da nije možda vaš Bog postao Bog koji se ne brine za čovjeka, niti mu je stalo do njega; da vaš Bog, kršćani, nije napustio svijet nakon što ga je stvorio i sada sve to gleda s distance, iza oblaka?! Zašto smo mi nevjernici, slični vama vjericima k'o jaje jajetu? Zašto se vaš život ništa ne razlikuje od našega?!

Crkva se uvijek nalazila u situaciji da joj bude teško. Ali, utjeha je za Crkvu i za svakog pojedinca u Crkvi to što je Isus kapetan broda. On je rekao da će kušnja biti, da će problema biti, da će kriza biti, da će križeva biti, ali da nam nije dana ni kušnja, ni križ, ni problem, ni kriza takva i tolika da je ne bismo mogli nadvladati njegovom snagom. Bog je veći od svega toga.

Da bismo napredovali u vjeri, trebaju nam veće kušnje. Da bi sportaš bio što bolji, mora više trenirati, mora pojačavati kondiciju. A kondicija se pojačava tako da se svladavaju svaki dan sve veće prepreke. Tako je i u duhovnom životu. Što su veće težnje prema savršenstvu, to su i veće kušnje, ali to su i veće radosti, to je dublja sreća i širi obzori. Zato Isus prekorava nedostatak vjere u kršćana s namjerom da poveća tu vjeru: „Što ste bojažljivi? Kako nemate vjere?” (Mk 4,40). Isus nije samo gospodar nad prirodom, Isus nije jači samo od oluje, potresa, poplava, požara, nego je on također jači od poplava i požara strasti, grijeha. Kad narupe napasti, kad čovjek misli da mu izmiče duhovno tlo pod nogama, tad je Krist uz čovjeka i tada samo jedan povik prema njemu. „Gospodine, spasi nas, pogibosmo!” zna smiriti situaciju, zna otvoriti oči za stvarnost vjere, za stvarnost prisutnoga Boga.

Kršćanin se može oslanjati na koješta u svom životu, ali jedini pravi oslonac jest vjera u Isusa Krista. — Kršćani, zašto ste tako mirni dok svi očajavaju nad sudbinom svijeta? — Naš Bog je gospodar svijeta.

M i B

Suradnici u ovoj rubrici:

JB = Jure Brkan, ofm

MB = Marko Babić, ofm

MiB = Miroslav Bustruc, ofm

MO = Miljenko Odrlić, ofm